

Op weg naar vroeger

Toen ik bovenstaande titel voor de eerste keer als zin in een tekst tegen kwam, begreep ik niet wat er bedoeld werd. “Op weg naar” betekent toch dat je altijd vooruit gaat, dat je naar voren gaat, dat je ergens naar toe gaat, dus in de tijd altijd vooruit. Hoe kun je op weg zijn naar het verleden? Toen ik verder las werd het pas duidelijk voor me. De schrijver bedoelde: terug in de tijd. Terug naar het verleden. We gaan op weg naar zoals het vroeger was, wilde de schrijver zeggen, althans in de richting van vroeger. Dat ik het zo moeilijk vond om teruguit te denken, komt omdat we gewend zijn vooruit te denken en niet terug te denken. Tot voor kort ging alles vooruit, teruguit bestond niet. Toch was dit laatste wat de schrijver bedoelde: het wordt weer een beetje zoals vroeger. Wel was me al een tijdje duidelijk dat we als mensheid ons evenwicht kwijt waren geraakt, m.a.w. dat we zoekende waren. En als je zoekende bent, kun je ook uitkomen bij het verleden.

Waaruit blijkt dat we op weg zijn naar vroeger? Ik meen dit te zien aan de volgende ontwikkelingen:

De participatie samenleving, weliswaar aangezet door bezuinigingsmaatregelen, is de moderne vertaling van het begrip “naoberschap”(burenhulp), zoals we dat kennen uit de jaren 50 van de vorige eeuw. De mantelzorg wordt nu centraal gezet als het gaat om het bieden van een hulpaanbod. Pas in het uiterste geval is professionele(les:betaalde hulp) beschikbaar. Uit het midden van de vorige eeuw kennen we de 2 en 3 generatiewoningen, zoals die er nu nog zijn in de regio Winterswijk. Grootouders, ouders en kinderen woonden bij elkaar vanuit het idee dat kinderen hun oud en afhankelijk geworden ouders gaan verzorgen. Dit wordt nu weer gerealiseerd. In de tuinen van de mensen worden eenvoudige woningen bijgebouwd, waardoor de kinderen voor hun ouders kunnen zorgen, precies zoals het vroeger was.

We hebben 40 jaar in de weggooimaatschappij geleefd en nu ontstaan overal in het land(op dit moment al meer dan 200) repair cafe's, waar mensen spullen kunnen brengen die door vrijwilligers gerepareerd worden.

Tweede hands winkels schieten als paddestoelen uit de grond. Er komen steeds meer mensen die alleen nog maar in tweede hands winkels hun inkopen doen.

De eerste kledingbibliotheken(waar je tijdelijk kleding kunt lenen) zijn al gesignaleerd.

De piek van de grootschaligheid ligt al achter ons. Megalomane instituties(denk aan onderwijskolossen) worden afgebouwd. We zijn op weg naar kleinschaligheid. De menselijke maat wordt weer maatgevend.

Regionaal werkende ZZP ers hebben onlangs een broodfonds opgericht, om elkaar te ondersteunen bij arbeidsongeschiktheid, aangezien de arbeidsongeschiktheidsverzekering erg duur is geworden. Ze zorgen er nu op kleine schaal voor dat in geval van arbeidsongeschiktheid er toch inkomsten zijn. 50 jaar geleden hadden de boeren gezamenlijk een veefonds om elkaar financieel te helpen als een koe dood was gegaan. Het broodfonds van de ZZP ers is een copy van het veefonds van 50 jaar geleden.

In Nederland en België lopen op dit moment initiatieven om te komen tot eenvoudige, doorzichtige nutsbanken waar de burgers terecht kunnen voor hun financiële zaken en niet het risico lopen dat hun spaargeld verdampt door banken die ook zakenbank zijn.

Waar komt de behoefte om op weg te gaan naar vroeger eigenlijk vandaan? Hoe ontstaat zoiets? Hoe sluipt het in onze maatschappij en in ons leven dat we het anders willen dan het nu is en dat we heimwee naar vroeger krijgen?

De grootschaligheid van organisaties roept bij burgers vervreemding, afhankelijkheid en wantrouwen op. Als beslissingen over zaken die jou betreffen op honderden of duizenden km van je vandaan genomen worden, dan brengt dat een afstandelijkheid met zich mee die unheimisch voelt.

De behoefte bij mensen aan overzichtelijkheid, kleinschaligheid, herkenbaarheid en meer regie houden op je omgeving en op je eigen leven, neemt evenredig toe met de toename van grootschaligheid en afstandelijkheid.

In mijn column van volgende week laat ik zien dat de grootschalige bankstructuur leidt tot de behoefte om nieuwe, kleine overzichtelijke banken op te richten.

Henk Geene